

JÓ ESTÉT, JÓ ESTÉT, KOSÁRKÖTŐ LÁNYA!

Egyszer egy királyfi...
A mesejátékban minden kislány a kosárkötő lánya szeretne lenni, hogy hűsége, szerénysége jutalmául őt válassza a királyfi. A szegény kosárkötőt ilyen szerencse csak a mesében érte, pedig munkája nélkülözhetetlen volt a régi világban, sőt szinte még ma is az. Számold csak meg, hány kosaratok van. Ezeknek egy része gyárban készül, de a javát még ma is kézzel fonják.

Pazarló, szemétermelő lény lett az ember: a kidobott ételmaradék, csomagolóanyag, házi és ipari hulladék bűzlő, koszos hegyláncként zárja körül, és fertőzi városainkat, sőt már falvainkat is.

Kicsi olvasóm, nem győzlek kérni: figyelj a régiekre! Nekik nem voltak szeméthegeyek, szemétdombjuk is csak akkora, hogy a kakas peckesebben kukorékolhasson a tetején. Miből is lett volna szemetük, amikor műanyag nem létezett, a növénynek, állatnak pedig minden porcikáját felhasználták, hiszen keményen megdolgoztak érte. Jó gazdaként a természetet nem kifosztani, meghódítani akarták, hanem épségét megőrizve használni, átörökíteni.

Réges-régen a paraszti gazdaság szinte teljesen önellátó volt. Házát, bútorát, ruházatát, élelmét, agyag- és faedényeit, használati eszközeit minden család maga állította elő, csupán néhány fém munkaeszközt és edényt vásároltak. Később, ki amihez jobban értett, annak mestere lett, többet gyártott belőle, mint amire szüksége volt, és a fölösleget elcserélte, vagy eladta. Kialakult a kézművesség, a háziipar.

Azok a kézművesek, akiről mesém szól, mind-mind az őskorból hozzák tudásukat. A természettől tanulni tudó ember már sok ezer éve rájött, hogy a gyékény, a vessző, a csuhé, a szalma erős és hajlékony szövő-fonó alapanyag, szigetelő burkolat, tömőanyag, végül pedig tüzelő.

A gyékényfonó százféle tárgyat font, varrt, szőtt a vízpartokon, mocsaras árterületeken nő gyékény, más nevein, buzogányfű, nádbotikó, bakaselyem, sás, káka leveleiből. Augusztusban levágták, kévébe kötötték, és otthon dolgozták föl. Lehántották a levél külső rétegét, a rostokról lefejtették a finom szalagokat, a selymet, a bélgyékényt felhasználhatták, a selyemből két tenyér közt zsineget sodortak. Ez leginkább a gyerekek dolga volt: előbb megsodortak néhány nyaláb selymet, csak azután indultak iskolába vagy délután játszani.

Mi mindenre szolgált az asszonyok által szőtt gyékény? Lehetett derékalj, szőnyeg, falvédő, szekérponyva, fagytól védte a zsenge hajtást, ezzel bélelték a vermet, erre öntötték a termést, mezei kunyhót, csirkekifutót rögtönöztek belőle. A gyékényből lábtörlőt, lábosalávalót, kisszéket, kosarat, szakajtót, szatyrot, méhkaszt, sőt bölcsőt is fontak, de a szárát sem dobták el. A bodnár a hordódongák közé tette, házat fedtek, tüzeltek vele, a botikó vagy buzogány gyapjával párnát töltöttek, vattaként, sőt vértisztító gyógynövényként is használták.

Itt ül egy kis kosárban királynénak leánya... A másik istenadta alapanyag a vessző, az ág. Már az őseink is font belőle falat, sövénykerítést, tárolóedényt, bútort. A cölöpök közé feszített ágfonat sárral mindkét oldalán vastagon megtapasztva nemcsak kunyhók, hanem erődítmények, várak falának is lehetett belső váza.

A fiatal fűz-, nyír- vagy mogyoróvessző hajlékony és teherbíró. A kaskótó durvább, hámozatlan vesszőből kerítést, szekéroldalt, kéménykürtöt, tyűkborítót, sokféle kosarat font. A kosárfonó gondosabban megmunkált, főzött, hámozott, hasított vesszőből dolgozott.

A kukorica állat és ember tápláló eledele. A csuhéból téli estéken kosarat, lábtörlőt, edényalátétet, gyermekjátékot fontak, csutkájával fűtöttek, szárát tetőfedésre, takarmánynak vagy tüzelőnek használták.

A házuk tetején zsúpfödél van... A gabonaféléket magvaikért természetették, de a szalmát is felhasználták takarmánynak, alomként, tüzelőként, vályogtégelába, ágy-nemű töltésére, fagy ellen vermet, bocskort béleltek vele. Ahol nem volt gyékény, rozsszalmából készült a fonott kosár, méhkas, szakajtó, kenyér-, tojás-, terménytároló és a házak zsúpfödele is. A búza aranysárga szalmájából kalapot, aratókoszorút fontak. Az erdélyi református és unitárius templomok hagyományos dísz a Szent Koronát idéző búzakoszorú.

Népünk azt mondja: fűben, fában orvosság. Én azt is mondom: fűben, fában fonni-szőni-játszanivaló. Fonj valamit gyékényből, csuhéból, vesszőből vagy szalmából, és a fényképét küldd el nekem.

Zsigmond Emese

Egy gyékényen árulnak. Kirántották alóla a gyékényt. Mit jelent ez a két közmondás?

Melyik gyermekdal idézi a nádtetőt?

Februári megfejtések: A hajdani falusi boltokban nem árultak élelmet, mert mindenki megtermelte, amire szüksége volt, és hűtőszekrény nélkül a tárolás is lehetetlen lett volna. A *Mátyás király vöröshagymán kapáltat* című népmesében az uraknak hagymán, kenyéren kell kapálniuk. Az *Érik a szőlő, hajlik a vessző* című népdal egyik sora: *Van vöröshagyma a tarisznyában, keserű magában.* **Nyertesek:** **Bábi Tímea**, Marosvásárhely; **Kolozsi Nóra**, Lövete; a **szatmárnémeti Hám János Líceum IV. osztálya.**

Havonta!
3 díjat!
sorsol.május